

Sygn. akt I Cz 79/14

POSTANOWIENIE

Dnia 29 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Przemyślu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Grażyna Mrozowicz

Sędziowie: SO Małgorzata Reizer

SO Jacek Saramaga/spraw./

Protokolant: st. sekretarz sądowy Izabela Skura

po rozpoznaniu w dniu 29 kwietnia 2014 r. w Przemyślu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy egzekucyjnej z wniosku wierzyciela

(...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł.

przeciwko dłużnikom

T. D., A. S., G. D.

o świadczenie pieniężne

na skutek zażalenia wierzyciela na postanowienie Sądu Rejonowego w Jarosławiu X Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedziba w P. z dnia 27 grudnia 2013 r., sygn. akt. I Co 723/13

postanawia

odrzuć zażalenie

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Jarosławiu X Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedziba w P. postanowieniem z dnia 27 grudnia 2013 r., sygn. akt. I Co 723/13 oddalił skargę wierzyciela (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł. na czynność komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Przeworsku J. P., w której wierzyciel domagał się zobowiązania komornika do dokonania czynności polegającej na skierowaniu egzekucji do pobieranego wynagrodzenia za pracę dłużniczki G. D. poprzez jego zajęcie

W uzasadnieniu powyższego postanowienia Sąd Rejonowy wskazał, że w złożonej skardze wierzyciel zarzucił, iż organ egzekucyjny odmówił zajęcia wynagrodzenia dłużniczki z uwagi na fakt, że wynagrodzenie za pracę nie jest majątkiem wspólnym małżonków, zaś on dysponuje tytułem wykonawczym przeciwko G. D. – małżonce T. D. z ograniczeniem jej odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową.

Wierzyciel wskazał dalej, że wspólność majątkowa małżonków obejmuje przedmioty nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich. Artykuł 31 §2 k.r.o. wprowadza katalog składników opisujących

dokładnie co wchodzi do majątku wspólnego małżonków, a to m.in. pobrane wynagrodzenie za pracę. Pobranie wynagrodzenia za pracę to podjęcie należności przez jedno z małżonków osobiście, przez jego pełnomocnika albo przez jego współmałżonka. Pobranie takim będzie też wpłynięcie zajętych należności na rachunek bankowy małżonka, współmałżonka czy komornika, po wcześniejszym jego potrąceniu. Powoływanie się na art. 33 pkt. 7 k.r.o. uznać należałoby za zasadne jedynie wtedy, gdy małżonkowi przysługuje wierzytelność o wypłatę wynagrodzenia i wyłącznie wtedy pozostaje ono poza granicami majątku wspólnego. W niniejszej sprawie zaś komornik dokonał zajęcia wynagrodzenia za pracę i w oparciu o to samo pobrane wynagrodzenie zaspokajani są wierzyciele w innych postępowaniach. Poprzez dokonane zajęcie w innych sprawach dochodzi zdaniem skarżącego do pobrania wynagrodzenia dłużnika przez komornika, który winien w tym przypadku sporządzić plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji celem zaspokojenia wierzycieli.

Mając na uwadze powyższe ustalenia sąd pierwszej instancji zważył, iż skarga wierzyciela jest nieuzasadniona i podlega oddaleniu.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, iż w rozpoznawanej sprawie wierzyciel upatruje zasadności skargi w założeniu tożsamości „pobrania wynagrodzenia” za pracę przez dłużnika na skutek jego podjęcia przez dłużnika osobiście czy też poprzez wpłynięcie wynagrodzenia na rachunek bankowy dłużnika bądź rachunek wspólny małżonków z realizacją zajęcia wynagrodzenia przez organ egzekucyjny. Zdaniem skarżącego pobranie takim będzie też wpłynięcie zajętych wierzytelności na rachunek komornika w wyniku dokonanego zajęcia wynagrodzenia. Dokonanie jednak tego rodzaju wykładni jest tylko polemiką, która nie znajduje żadnego uzasadnienia w obowiązujących przepisach prawa, jak również w orzecznictwie i doktrynie.

Dla porządku Sąd Rejonowy wskazał, że na gruncie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w kontekście niniejszej sprawy można wyróżnić dwa rodzaje składników majątkowych: pobrane wynagrodzenie (art. 31 § 2 pkt 1 k.r.o.) i wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę (art. 33 pkt 7 k.r.o.). W niniejszej sprawie w stosunku do dłużnika G. D. wierzyciel dysponował tytułem wykonawczym z ograniczeniem jej odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową.

Na gruncie niniejszej skargi powstaje więc w ocenie Sądu pierwszej instancji pytanie czy po dokonaniu egzekucji z wynagrodzenia za pracę dłużnika przez organ egzekucyjny (np. w innej sprawie) mamy do czynienia nadal z wierzytelnością czy też z pobranym wynagrodzeniem za pracę przez dłużnika. Nie budzi bowiem najmniejszych wątpliwości ugruntowana

w orzecznictwie i doktrynie kwestia wskazująca, że wierzytelność z wynagrodzenia za pracę przysługująca małżonkowi dłużnika, będącemu jedynie tzw. dłużnikiem egzekwowanym na skutek nadania przeciwko niemu klauzuli wykonalności ograniczającej odpowiedzialność do majątku wspólnego, nie podlega egzekucji z uwagi na ustawowe ograniczenie wynikające m.in.

z Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (por. postanowienie SN z dnia 16.11.2012r, sygn.. akt: III CZP 60/12, LEX nr 1254693, por. Grzegorz Jędrejek, Komentarz do art. 33 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, LEX 2013).

Zdaniem Sądu Rejonowego w przypadku egzekucji z wynagrodzenia za pracę mamy do czynienia z wierzytelnością. Jest to wierzytelność przysługująca pracownikowi (egzekwowanemu małżonkowi) wobec pracodawcy z tytułu wypłaty tego wynagrodzenia. Tak rozumiane wynagrodzenie za pracę jest składnikiem majątku osobistego z mocy art. 33 pkt 7 k.r.o. Tym samym zajęcie i prowadzenie egzekucji z wynagrodzenia za pracę małżonka dłużnika odpowiadającego tylko majątkiem wspólnym jest niedopuszczalne. Egzekucję wynagrodzenia za pracę regulują art. 880 i nast. k.p.c. Do egzekucji z wynagrodzenia za pracę komornik przystępuje przez jego zajęcie (art. 881 § 1 k.p.c.), które polega na zawiadomieniu dłużnika, że do wysokości egzekwowanego świadczenia i aż do pełnego pokrycia długu nie wolno mu odbierać wynagrodzenia poza częścią wolną od zajęcia ani rozporządzać nim w żaden inny sposób (art. 881 § 2 k.p.c.) i wezwaniu pracodawcy, aby w granicach poza częścią wolną od zajęcia nie wypłacał dłużnikowi żadnego wynagrodzenia, lecz przekazywał zajęte wynagrodzenie bezpośrednio wierzycielowi egzekwowanemu (po zawiadomieniu komornika) lub komornikowi (art. 881 § 3 k.p.c.). Zajęcie jest dokonane z chwilą doręczenia wezwania dłużnikowi zajętej wierzytelności, co wynika z art. 883 § 1 k.p.c. Żaden z przepisów regulujących egzekucję z

wynagrodzenia za pracę nie wspomina o pobranym wynagrodzeniu za pracę, zaś zakaz wynikający z art. 881 § 2 k.p.c. dotyczy odbierania wynagrodzenia przez dłużnika poza częścią wolną od zajęcia. Skoro zajęcie wynagrodzenia następuje u pracodawcy (zobowiązanego do wypłacenia wynagrodzenia pracownikowi) poprzez skierowanie do niego zawiadomienia wraz z określonymi nakazami i zakazami co do dysponowania zajętą kwotą nie może być wątpliwość, że chodzi tu o wierzytelności dłużnika, a nie o pobrane wynagrodzenie.

W tym miejscu wskazać także zdaniem Sądu Rejonowego należy, że rozporządzać można jedynie wierzytelnością z tytułu wynagrodzenia za pracę (por. art. 885 k.p.c.). Nie jest możliwe rozporządzenie sumą pieniężną pochodzącą z zajętego wynagrodzenia za pracę, ponieważ dłużnik na skutek zajęcia jeszcze go nie otrzymał (nie odebrał). Do rozporządzenia (przeniesienia własności) rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku potrzebne jest natomiast przeniesienie ich posiadania czyli wydanie (art. 155 § 2 k.c.). Poprzez zajęcie wynagrodzenia za pracę dłużnika przez organ egzekucyjny nie dochodzi więc *stricte* do realizacji wierzytelności z tytułu wynagrodzenia, a zatem nie może być mowy o jego pobraniu.

Kolejno Sąd Rejonowy zauważył, iż treść art. 776¹ k.p.c. *expressis verbis* określa granice odpowiedzialności dłużnika pozostającego w związku małżeńskim i zakłada dopuszczalność prowadzenia egzekucji z majątku osobistego dłużnika (czyli m.in. z wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę), a także z pobranego wynagrodzenia za pracę. Porównując te regulacje z przepisem art. 787 k.p.c., czy też art. 787² k.p.c. można wywnioskować, że ustawodawca świadomie ograniczył możliwość prowadzenia egzekucji przeciwko małżonkowi dłużnika tylko do majątku wspólnego, który obejmuje pobrane wynagrodzenie za pracę małżonka dłużnika. Gdyby zamiarem ustawodawcy było umożliwienie egzekwowania długu osobistego dłużnika również z wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę jego małżonka brzmienie art. 787 k.p.c. wyraźnie wskazywałoby na ten składnik majątku osobistego. Zakres egzekucji limitowany jest przez treść tytułu wykonawczego. Zgodnie z art. 803 k.p.c. tytuł wykonawczy stanowi podstawę do prowadzenia egzekucji o całe objęte nim roszczenie i ze wszystkich części majątku dłużnika, chyba że z treści tytułu wynika co innego. W istotny sposób ograniczona zostaje możliwość prowadzenia egzekucji z majątku małżonka dłużnika poprzez treść art. 787 k.p.c. Wedle tego przepisu wierzyciel może poszukiwać zaspokojenia u małżonka dłużnika jedynie z majątku objętego wspólnością ustawową. Powyższe okoliczności w sposób dostateczny zdaniem Sądu pierwszej instancji uzasadniają ścisłą wykładnię pojęcia „zajęcie wynagrodzenia za pracę”, a także wniosek, że chodzi tu wyłącznie o wierzytelności z tego tytułu. Należy także pamiętać, że małżonek nie jest dłużnikiem osobistym wierzyciela egzekwującego, lecz jedynie odpowiada za cudzy dług z mocy ustawy. Przepisy art. 787, 787¹, 787² k.p.c. mają charakter wyjątkowy i nie powinny być interpretowane rozszerzająco. Ewentualna obawa usunięcia spod egzekucji majątku w przypadku pobrania wynagrodzenia przez małżonka dłużnika i udaremnienia tym samym egzekucji wierzycielowi nie mogą stanowić podstawy do zezwolenia na prowadzenie egzekucji wbrew treści klauzuli wykonalności.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy wskazał przepisy powołane w treści uzasadnienia.

Powyższe postanowienie wierzyciel zaskarżył zażaleniem, w którym wniósł o jego zmianę

postanowienia poprzez zobowiązanie komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Jarosławiu z siedzibą w Przeworsku - J. P. do zajęcia wynagrodzenia za pracę pobranego przez dłużniczkę G. D. i skierowanie do niego egzekucji oraz zasądzenie solidarnie od dłużników na rzecz wierzyciela kosztów postępowania, w tym kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

W złożonym zażaleniu skarżący sformułował następujące zarzuty:

- naruszenia prawa materialnego, tj. art. 31 § 2 pkt 1 k.r.i.o.. przez brak jego zastosowania w sytuacji uzasadniającej jego zastosowanie poprzez przyjęcie, że wynagrodzenie za pracę małżonki dłużnika G. D. nie zostało pobrane, pomimo przelania go na rachunek bankowy komornika i przyjęcie, że wynagrodzenie to nie wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków G. i T. D..

- naruszenia prawa materialnego, tj. art. 33 pkt 7 k.r.i.o. poprzez jego zastosowanie i przyjęcie, że wynagrodzenie małżonki dłużnika G. D. pomimo jego faktycznego pobrania przez komornika sądowego jest nadal wierzytelnością i przyjęcie, że wynagrodzenie stanowi składnik majątku odrębnego małżonki dłużnika - G. D..

- naruszenie prawa procesowego tj. art. 885 k.p.c. poprzez jego błędną interpretację i przyjęcie, że rozporządzić można jedynie wierzytelnością z tytułu wynagrodzenia za pracę.

W uzasadnieniu zażalenia skarżący podniósł, iż interpretacja art. 885 k.p.c. polegająca na przyjęciu, że rozporządzać można jedynie wierzytelnością z wynagrodzenia za pracę jest całkowicie błędna.

Kolejnym skarżący zauważył, iż art. 86 § 3 Kodeksu pracy przyjmuje jako zasadę, że wypłata wynagrodzenia za pracę następuje w formie gotówkowej na rzecz pracownika. Inne formy wypłacania wynagrodzenia są dopuszczalne jedynie za zgodą pracownika wyrażoną na piśmie, lub w oparciu o regulacje układu zbiorowego pracy. Art. 885 k.p.c. z kolei odnosi się do wynagrodzenia za pracę, nie do wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę. Mając na uwadze powyższe należy zdaniem skarżącego ponad wszelką wątpliwość stwierdzić, że każde rozporządzenie wynagrodzeniem za pracę po jego zajęciu w oparciu o powyższy przepis jest bezskuteczne, a nie jedynie rozporządzenie wierzytelnością.

Z uwagi na treść art. 86 § 3 k.p. nie można również zdaniem skarżącego przyjąć, że komornik wynagrodzenia za pracę małżonki dłużnika nie pobrał. Wierzytelność z tytułu wynagrodzenia za pracę małżonki dłużnika jest zajęta bowiem przez innych wierzycieli. Jednocześnie z uwagi na fakt, że w sprawie występuje wielu wierzycieli komornik w oparciu o art. 881 § 3 pkt 2 otrzymuje powyższe wynagrodzenie na skutek wypłaty pracodawcy, w celu sporządzenia i wykonania planu podziału. Mając na uwadze powyższe należy przyjąć, że komornik pobiera wynagrodzenia za pracę dłużniczki zamiast niej na skutek zajęcia. Zajmowana jest co prawda wierzytelność, jednakże wynagrodzenie wypłacane jest do rąk komornika.

Podsumowując skarżący stwierdził, iż stan sprawy wskazuje jednoznacznie na pobranie wynagrodzenia za pracę dłużnika przez organ egzekucyjny, co w całości wypełnia dyspozycję art. 31 2 pkt 1 k.r.i.o., nie zaś art. 33 pkt 7 k.r.i.o.

Ponadto skarżący wskazał, iż w jego ocenie zażalenie jest dopuszczalne, a to z uwagi na fakt, że zaskarżone postanowienie zamyka definitywnie możliwość prowadzenia egzekucji z określonego składnika majątku dłużnika. Powyższy pogląd został w całości potwierdzony przez Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 19.01.2007 r., sygn. akt III CZP 135/2006, LexPolonica nr 1138893, które stanowi, że „w sprawie egzekucyjnej orzeczeniem kończącym postępowanie jest nie tylko orzeczenie kończące postępowanie jako całość, ale także postanowienie sądu definitywnie zamykające samodzielną, zasadniczą część postępowania egzekucyjnego.” Analogiczne stanowisko Sąd Najwyższy wyraził w uchwale z dnia 6.11.2008 r., sygn. akt III CZP 106/2008, LexPolonica nr 1961086, wskazując w uzasadnieniu, że „ w rezultacie uzasadniony jest wniosek, że postanowienie sądu oddalające skargę na czynność komornika, polegającą na zajęciu takiego świadczenia, nie prowadzi do zakończenia tego sposobu egzekucji, a jedynie potwierdza prawidłowość tej czynności egzekucyjnej i otwiera drogę do podejmowania dalszych czynności w postaci potrąceń oraz przekazywania środków pieniężnych, czyli realizacji zajętej wierzytelności”, Tym samym dokonując interpretacji a contrario zażalenie na postanowienie Sądu oddające skargę na czynności komornika w zakresie odmowy zajęcia wynagrodzenia za pracę dłużnika jest dopuszczalne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie wierzyciela na postanowienie Sądu Rejonowego w Jarosławiu X Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w P. z dnia 27 grudnia 2013 r., jest niedopuszczalne i podlega odrzuceniu.

O dopuszczalności zażalenia na postanowienie sądu rozstrzygające skargę na czynności komornika decydują przede wszystkim przepisy art. 76⁷⁴ k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c.

Pierwszy z nich stanowi, że zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach w ustawie wskazanych. Natomiast drugi - nakazuje przepisy o procesie stosować odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w tym kodeksie, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

W postępowaniu egzekucyjnym ma zatem odpowiednie zastosowanie m.in. art. 394 § 1 k.p.c., wymieniający postanowienia sądu pierwszej instancji oraz zarządzenia przewodniczącego, na które przysługuje zażalenie do sądu odwoławczego.

Przepisy części trzeciej kodeksu postępowania cywilnego nie stanowią, że na postanowienie sądu rozstrzygające skargę na czynność komornika, polegającą na zajęciu bądź odmowie zajęcia wynagrodzenia za pracę przysługuje zażalenie.

Poszukując zatem odpowiedzi na pytanie o dopuszczalność takiego środka odwoławczego, należy sięgnąć również do dwóch pozostałych wymienionych przepisów, a mianowicie art. 394 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Z mocy art. 394 § 1 in principio k.p.c. zażalenie przysługuje na postanowienie sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie.

Przepis ten zamieszczony jest w księdze pierwszej kodeksu postępowania cywilnego, normującej postępowanie w procesie. W postępowaniu procesowym postanowieniem kończącym postępowanie jest takie postanowienie, które kończy sprawę jako całość (np. postanowienie o odrzuceniu pozwu, o umorzeniu postępowania, o odrzuceniu rewizji). Cechą takiego postanowienia jest to, że dalsze postępowanie toczyć się już nie może. Przepis ten nie dotyczy natomiast postanowień rozstrzygających w procesie pewne kwestie wypadkowe.

W postępowaniu egzekucyjnym art. 394 § 1 in principio k.p.c. należy stosować „odpowiednio” (art. 13 § 2 k.p.c.) Stosowanie „odpowiednie” oznacza niezbędną adaptację (i ewentualnie zmianę niektórych elementów) normy do zasadniczych celów i form danego postępowania, jak również pełne uwzględnienie charakteru i celu danego postępowania oraz wynikających stąd różnic w stosunku do uregulowań, które mają być zastosowane.

Wobec powyższego nie jest możliwe przyjęcie, że postanowienie sądu oddalające skargę na czynność komornika, polegającą na odmowie zajęcia wynagrodzenia za pracę jest postanowieniem kończącym postępowanie egzekucyjne, czy też jakikolwiek jego etap.

Analogiczne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia z dnia 19 stycznia 2007 r. (III CZP 135/06, LEX nr 272469), w uzasadnieniu którego wprost wskazano, iż postanowienie Sądu pierwszej instancji w zakresie, w jakim oddala wniosek o uchylenie zajęcia wynagrodzenia dłużniczek z pracą nie podlega zaskarżeniu zażaleniem.

Mając zatem na uwadze powyższe uregulowania Sąd Okręgowy na mocy art. 373 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. i w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. orzekł o odrzuceniu zażalenia.